228222 ـ پايپاقا مەسىە قىلىشنىڭ ھۆكمى توغرىسىدا

سۇئال

بىر دەرىستە ئالىملاردىن پۇتنىڭ تېرىسى نامايەندە بولمايدىغان ياكى كۆرۈنمەيدىغان پايپاقا مەسىە قىلسا بولىدۇ دەپ ئاڭلىدىم، لېكىن بەزى تور بەتلىرىدە: ھەر قانداق پايپاقا مەسىە قىلىش دۇرۇس بولىدۇ ھەتتا بەك نېپىز بولسىمۇ بولىدۇ دەپ ئوقۇدۇم، بۇ ئىككى قاراشنىڭ قايسىسى توغرا؟. بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى سورايمەن.

ئىخچام جاۋاپ

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھەدىسلىرىدە ئۆتۈككە مەسىە قىلىشنىڭ دۇرۇس ئىكەنلىكى ئىسپاتلانغاندۇر. ئالىملار ئۆتۈك ـ مەيسىگە مەسىە قىلىشقا پايپاقا مەسىە قىلىشنى قېتىپ دۇرۇس بولىدۇ دېدى. ئومۇمى ئالىملار نېپىز پايپاقا مەسىە قىلىشتىن چەكلىدى. يەنى پايپاقا مەسىە قىلىش ئۈچۈن پايپاقنىڭ قىلىن بولۇشىنى شەرت قىلدى.

تەپسىلى جاۋاپ

ـ ئۆتۈك ـ مەيسىگە مەسىە قىلىش.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھەدىسلىرىدە ئۆتۈككە مەسىە قىلىشنىڭ دۇرۇس ئىكەنلىكى ئىسپاتلاندى، كۆپچىلىك ئالىملار ئۆتۈككە مەسىە قىلىشقا پايپاقا مەسىە قىلىشنى قاتتىق. پايپاق دېگەن: خەلىل پەراھىدي ئېيتقاندەك: پۇتنى ئورايدىغان نەرسىدۇر. ["ئەلئەين" 6 ـ توم 113 ـ بەت.]

"پايپاق دېگەن: چىگىدىن ۋە پاختىدىن ياكى باشقا نەرسىلەردىن ئۆتۈك ـ مەيسىنىڭ شەكىلدە توقۇلغان نەرسىدۇر". ["مەۋاھىبۇل جەلىل" 1 ـ توم 318 ـ بەت.]

پايپاق بىلەن ئۆتۈك ـ مەيسە ئارىسىدىكى پەرق: ئۆتۈك ـ مەيسە دېگەن تېرىدىن تىكىلىدۇ، پايپاق بولسا تېرىدىن تېكىلمەيدۇ، بەلكى يۇڭدىن، چىگىدىن، پاختىدىن ياكى باشقا نەرسىلەردىن توقۇلىدۇ.

بىزنىڭ ھازىرقى دەۋرىمىزدىكى پايپاقلار بولسا نىلۇندىن توقۇلىدۇ.

ـ پاپاقا مەسىھ قىلىشنىڭ دۇرۇسلىقى توغرىسىدا ھەدىس بايان قىلىنغانمۇ؟.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن پاپاقا مەسىھ قىلىش توغرىسىدا سەھىھ ھەدىس بايان قىلىنمىغان. ئەمما مۇغىيرە ئىبنى شۆبە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن بايان قىلىنغان ھەدىستە: ئۇ كىشى مۇنداق دەيدۇ: «پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تاھارەت ئېلىپ ئىككى پاپىسىقىغا ۋە ئايىغىغا مەسىھ قىلغان» [تىرمىزى رىۋايىتى 99-ھەدىس].

لېكىن يۇقىرىدىكى ھەدىس زەئىپ بولۇپ، باشقا سەھىھ بولغان ھەدىسكە زىتتۇر.

ئەبۇ داۋۇد مۇنداق دەيدۇ: "ئابدۇرەھمان ئىبنى مەھدى بۇ ھەدىسنى سۆزلىمەيتتى، چۈنكى مۇغىيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن بايان قىلىنغان: «پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆتۈك ـ مەيسىگە مەسىھ قىلغان» دېگەن ھەدىس بولسا ھەممەيلەنگە تونۇشلۇقتۇر." ["ئەسسۇنەن" 159 ـ ھەدىس].

ئەلى ئىبنى مەدەنى مۇنداق دەيدۇ: "مۇغىرە ئىبنى شۆئبە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مەسىھ قىلىش توغرىسىدىكى ھەدىسنى ئۇ كىشىدىن مەدىنە ئەھلى، كۈپە ئەھلى، بەسرە ئەھلى رىۋايەت قىلغان، ھۇزەيل ئىبنى شۈرەھبىل بۇ ھەدىسنى مۇغىيرەدىن رىۋايەت قىلىپ ئاخىرىدا پاپاقا مەسىھ قىلدى دەپ باشقا راۋىلارغا زىت سۆزنى كەلتۈرگەن. [بەيھەقىنىڭ " ئەسسۇنەن كۈبرا" 1 ـ توم 284 ـ بەت].

مۇپەززەل ئىبنى غەسسان مۇنداق دەيدۇ: مەن يەھيا ئىبنى مەئىندىن بۇ ھەدىس توغرىسىدا سورىسام؟، ئۇ كىشى مۇنداق دېدى: " بۇ ھەدىسنى ئەبۇ قەيستىن باشقا بارلىق راۋىيلار ئۆتۈككە ـ مەيسىگە مەسىھ قىلغان دەپ بايان قىلغان. [بەيھەقىنىڭ "ئەسسۇنەن كۈبرا" 1 ـ توم 284 ـ بەت].

بۇ ھەدىسنى: سۇپيان سەۋرى، ئىمام ئەھمەد، يەھيا ئىبنى مەئىين، ئىمام مۇسلىم، ئىمام نەسائى، ئۇقەيلى، دارى قۇتنى ۋە بەيھەقى قاتارلىق ئالىملار زەئىپ دېگەن.

ئىمام نەۋەۋي رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "يۇقىرىدىكى كىشىلەر ھەدىس ئىماملىرىنىڭ ئۆلگىلىرى بولۇپ، گەرچە بۇ ھەدىسنى ئىمام تىرمىزى ھەسەن دېگەن بولسىمۇ لېكىن ئۇلار تىرمىزىدىن مۇقەددەمدۇر، ئىلىم ئەھلىنىڭ بىرلىكى بىلەن بەلكى ئۇلارنىڭ ھەر بىرى يالغۇز بولغاندىمۇ تىرمىزىدىن ئۈستۈن تۇرىدۇ." ["ئەلمەجمۇئ شەرھىل مۇھەززەپ" 1 ـ توم 500 ـ بەت].

ـ پاپاقا مەسىھ قىلىش توغرىسىدا ساھابىلاردىن ئەسەر بايان قىلىنغانمۇ؟.

پاپاقا مەسىھ قىلىش توغرىسىدا ساھابىلاردىن سەھىھ ئەسەر بايان قىلىنغان، ئىبنى مۇنزىر مۇنداق دەيدۇ: " پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ساھابىلىرىدىن توققۇز كىشىدىن پاپاقا مەسىھ قىلىشنىڭ دۇرۇس ئىكەنلىكى توغرىسىدا ئەسەر بايان

قىلىنغان. ئۇلار: ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىپ، ئەممار ئىبنى ياسىر، ئەبى مەسئۇد، ئەنەس ئىبنى مالىك، ئىبنى ئۆمەر، بەرا ئىبنى ئازىب، بىلال، ئەبى ئۇمامە ۋە سەھەل ئىبنى سەئىد قاتارلىقلار (ئاللاھ ئۇلارنىڭ ھەممىسىدىن رازى بولسۇن). ["ئەلئەۋسەت" 1 ـتوم 462 ـبەت].

ئىبنى قەييىم رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: " ئەبۇ داۋۇد: ئەبۇ ئۇمامە، ئەمىر ئىبنى ھۇرەيس، ئۆمەر ۋە ئىبنى ئابباس (ئاللاھ ئۇلارنىڭ ھەممىسىدىن رازى بولسۇن) قاتارلىقلارنى زىيادە قىلغان، شۇنىڭ بىلەن جەمئى ئون ئۈچ ساھابە بولغان.

بۇنىڭ دۇرۇس ئىكەنلىكىگە تايىنىدىغان ئىش: ئەبى قەيسىنىڭ ھەدىسى ئەمەس بەلكى ئاشۇ ئۇلگىلىك ساھابىلاردۇر.

ئىمام ئەھمەد پايپاقىغا مەسىھ قىلىشنىڭ دۇرۇس ئىكەنلىكىگە دەلىل كەلتۈرۈپ، ئەبى قەيسنىڭ ھەدىسىنىڭ ئىللىتىنى بايان قىلدى، بۇ ئىمام ئەھمەد رەھىمەھۇللاھنىڭ ئىنساپلىق ئادىللىقىنىڭ ئالامىتىدۇر. ئۇ كىشىنىڭ تايىنىدىغان دەلىلى ئاشۇ ساھابىلار ۋە ئوچۇق قىياستۇر، چۈنكى پايپاق بىلەن ئۆتۈكنىڭ ئارىسىدا ھەقىقى تەسىر كۆرسەتكۈدەك بىر پەرق نامايەندە بولمىدى، شۇنىڭ ئۈچۈن ئۆتۈكنىڭ ھۆكمىنى پايپاقىغا بېرىش دۇرۇس بولىدۇ". ["تەھزىيب ئەسمۇنەن" 1 ـتوم 187 ـبەت.]

ئىبنى قۇدامە رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "ساھابىلار ـ ئاللاھ ئۇلاردىن رازى بولسۇن ـ پايپاقىغا مەسىھ قىلغان، ئۇلارنىڭ دەۋرىدە ئۇلارنىڭ بۇ ئىشىغا قارشى چىقىدىغانلار ئاشكارا بولمىغان، شۇنىڭ بىلەن بۇ بىرلىككە كەلگەن دەلىل بولىدى". ["ئەلمۇغنى" 1 ـتوم 215 ـبەت].

ـ بۇ يەردە ئۆتۈك ـ مەيسە بىلەن پايپاقنىڭ ئارىسىدا پەرق بارمۇ؟.

شۇنىڭدەك ئەقلى جەھەتتىنمۇ ئۆتۈك ـ مەيسە بىلەن پايپاقنىڭ ئارىسىدا پەرققە قارايدىغان بولساق: شەيخۇل ئىسلام ئىبنى تەيمىيە رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "ئۆتۈك ـ مەيسە بىلەن پايپاقنىڭ ئارىسىدىكى پەرق، پايپاق يۇڭدىن ـ چېگىدىن توقۇلىدۇ، ئۆتۈك تېرىدىن تىكىلىدۇ، ھەممەيلەنگە مەلۇمكى، بۇنىڭغا ئوخشىغان پەرقلەر شەرئىتتە ھۆكۈمگە تەسىر كۆرسىتەلمەيدۇ، ئۇنىڭ تېرىدىن بولشى ياكى پاختىدىن بولشى ياكى چېگىدىن بولشىنىڭ ئارىسىدا ھېچ پەرق يوق.

شۇنىڭدەك ئېھرامدا كىيىدىغان كىيىمنىڭ ئاق رەڭلىك بولشى بىلەن قارا رەڭلىك بولشىنىڭ ئارىسىدا پەرق بولمىغانغا ئوخشاشتۇر... بۇنىڭ ئەڭ يۇقىرى مەقسىتى: تېرە يۇڭدىن بەكرەك چىدايدۇ، بۇنىڭ تەسىرى بولمايدۇ، خۇددى تېرىنىڭ كۈچلۈك بولغانلىقىنىڭ تەسىرى بولمىغانغا ئوخشاشتۇر.

يەنە ھەممەيلەنگە مەلۇمكى: بۇنىڭغا مەسىھ قىلىشقا بولغان ھاجەتمۇ ئۇنىڭغا مەسىھ قىلىشقا بولغان ھاجەتكە ئوخشاشتۇر، ھېكمەتتە ۋە ھاجەتتە باراۋەر بولماقلىق بىلەن ئۇ ئىككى نەرسىنىڭ ئارىسىنى ئايرىش ئوخشاش ئىككى نەرسىنىڭ ئارىسىنى ئايرىغانلىق بولىدۇ. بۇ ئاللاھ تائالا ئۇنىڭ بىلەن كىتاپ نازىل قىلغان، ئۇنىڭ سەۋەبىدىن ئەلچىلەر ئەۋەتكەن، قۇرئان ـ ھەدىستە

كەلگەن، توغرا دەپ ئېتىبارغا ئېلىنمىدىغان ئادالەتنىڭ زىتتىدۇر. بەزىلەر: بۇنىڭدىن سۇ ئۆتۈپ كېتىدۇ ۋە مانىڭدىن سۇ ئۆتۈپ كەتمەيدۇ دەپ ئايرىدۇ، ئۇلار ھېچ تەسىرى بولمىغان ئومۇمى پەرقنى زىكىر قىلدى". ["پەتىۋالار مەجمۇئەسى" 21 ـتوم 214 ـ بەت.]

ـپاپياققا مەسىھ قىلىشنىڭ شەرتلىرى.

پاپياققا مەسىھ قىلسا دۇرۇس بولىدۇ دەپ قارىغان ئالىملارنىڭ ھەممىسى: "ئۇ پاپياقنىڭ قېلىن بولىشى، ئۇنىڭ بىلەن يول مېڭىش مۇمكىن بولىشىنى شەرت قىلىدۇ". ["ئەلمەبسۇت" 1 ـتوم102 ـبەت. "ئەلمەجمۇئ" 1 ـتوم 4823 ـبەت. "ئەلئىنساپ" 1 ـتوم 170 ـبەت].

چۈنكى پاپياقنىڭ ھۆكمى ئۆتۈكنىڭ ھۆكمىدۇر، ئۆتۈك دېگەن قېلىن بولىدۇ، پاپياقنى ئۆتۈكنىڭ ئورنىغا چۈشۈرۈش مۇمكىن بولمايدۇ، پەقەت بىر ـبىرىگە ئوخشاش بولسا بولىدۇ.

كاسانى رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "ئەگەر پاپياق نېپىز بولۇپ سۇ ئۆتۈپ كېتىدىغان بولسا بارلىق ئالىملارنىڭ بىرلىكى بىلەن بۇنىڭغا مەسىھ قىلىش توغرا بولمايدۇ". ["بەدائى ۋە سەنائئ" 1 ـتوم 10 ـبەت.]

ئىبنى قەتتان پاسى مۇنداق دەيدۇ: "ئالىملار پاپياق قېلىن بولمسا ئۇنىڭغا مەسىھ قىلىش توغرا بولمايدۇ دېگەن قاراشقا بىرلىككە كەلگەن." ["ئەلئىنقا پى مەسائىلۇل ئىجما" 351 ـمەسىلە].

شەيخۇل ئىسلام ئىبنى تەيمىيە رەھىمەھۇللاھدىن: پاپياققىمۇ ئۆتەككە ئوخشاش مەسىھ قىلىش توغرا بولامدۇ؟دەپ سورالغاندا، شەيخ جاۋاپ بېرىپ مۇنداق دەيدۇ: "شۇنداق، ئەگەر پاپياق بىلەن مېڭىش مۇمكىن بولسا، ئۇ پاپياققا تېرە قاپلانغان بولسۇن قاپلانمىغان بولسۇن ئوخشاشلا ئۇنىڭغا مەسىھ قىلىش دۇرۇس بولىدۇ". ["پەتىۋالار مەجمۇئەسى" 21 ـتوم 213 ـبەت.]

يەنە مۇنداق دەيدۇ: "ئەگەر پاپياق نېپىز بولسا، ئۇنىڭغا مەسىھ قىلمايدۇ، چۈنكى ئادەتتە ئۇنىڭ ئوخشىشىدا يول ماڭغىلى بولمايدۇ، ئۇنىڭغا مەسىھ قىلىشقا ئېھتىياجلىقمۇ بولمايدۇ". ["شەرھىل ئۇمدە" 1 ـتوم 251 ـبەت].

دائىمي كومىتېت پەتىۋاسى 5 ـتوم 267 ـبەتتە مۇنداق كەلگەن: "پاپياق قېلىن ۋە ئاستىدىكى تېرىنى سۈپەتلىمەيدىغان بولىشى كېرەك".

ئۇلار مۇنداق دەيدۇ: " ئىككى پۇتنى ياپىدىغان ۋە ئىككى پۇتنىغا كىيىدىغان ئۆتۈك، پاپياق قاتارلىق ھەممە نەرسىلەرگە مەسىھ قىلىش دۇرۇس بولىدۇ". ["دائىمي كومىتېت پەتىۋاسى" 4 ـتوم 101 ـبەت.]

شەيخ مۇھەممەد ئىبراھىم ئالى شەيخمۇ مۇشۇنداق دېگەن: "پاپياق دەپ ئاتىلىدىغان يۇڭدىن، تېرىدىن، چېگىدىن، چۇپۇردىن

ياكى پاختا دېگەندەك نەرسىلەردىن توقۇلغان، قېلىن، تاھارەتتە يۇيۇش پەرز بولغان ئورۇننى ئورايدىغان ۋە تەلەپ قىلغان شەرتلەر تولۇق بولغان بولسا، ئۇنىڭغا مەسىھ قىلىش دۇرۇس بولىدۇ". ["شەيخ مۇھەممەد ئىبنى ئىبراھىم پەتۋا ۋە رسالىلىرى" 2 ـ توم 66 ـ بەت].

يەنە مۇنداق دەيدۇ: "ئەمما پايپاق نېپىز، پۇتىنىڭ تېرىسىنى ئېنىق سۈپەتلەيدىغان بولسا، بۇنىڭغا مەسىھ قىلىش دۇرۇس بولمايدۇ". ["شەيخ مۇھەممەد ئىبنى ئىبراھىم پەتۋالىرى" 2 ـ توم 68 ـ بەت].

شەيخ بىن باز رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "پايپاققا مەسىھ قىلىشنىڭ شەرتلىرىدىن: پايپاق قېلىن بولۇش، يۇيۇش پەرز بولغان ئورۇننى تاپىدىغان بولۇش، ئەگەر نېپىز بولۇپ قالسا، ئۇنىڭغا مەسىھ قىلىش توغرا بولمايدۇ، چۈنكى يۇقىرىدا بايان قىلىنغان ھالەتتە قەدەم ئوچۇقىنىڭ ئورنىدا بولىدۇ". ["شەيخ بىن باز پەتۋالىرى" 10 ـ توم 110 ـ بەت.]

بەزى ئالىملار پايپاققا مەسىھ قىلىشنى مۇتلەق دۇرۇس دېگەن، ئىمام نەۋەۋي رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "بىزنىڭ يارەنلىرىمىز: ئۆمەر ۋە ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ قاتارلىقلاردىن پايپاق نېپىز بولسىمۇ مەسىھ قىلىش دۇرۇس بولىدۇ دېگەن قاراشنى بايان قىلغان، شۇنداقلا قازى ئەبۇ يۈسۈپ، مۇھەممەد ھەسەن شەيبانى، ئىسھاق ئىبنى راھۇۋەيھ ۋە داۋۇد زاھىرى قاتارلىقلاردىنمۇ پايپاققا مەسىھ قىلسا دۇرۇس بولىدۇ دېگەن قاراش بايان قىلىنغان". ["ئەلمەجمۇ شەرھى مۇھەززەپ" 1 ـ توم 500 ـ بەت.]

بۇ قاراشنى شەيخ ئەلبانى ۋە شەيخ ئىبنى ئۇسەيمىن رەھىمەھۇللاھمۇ كۈچلاندۇرغان. لېكىن ئىلگىرى بايان قىلغان كۆپچىلىك ئالىملارنىڭ قارىشى كۈچلۈكتۇر، چۈنكى بۇنىڭ دۇرۇسلىقىدىكى ئاساس: ئۇنى ئۆتۈككە قىياس قىلىش، نېپىز پايپاق ئۆتۈككە ئوخشاش بولمايدۇ، ئۇنىڭغا قىياس قىلغىلى بولمايدۇ.

ساھابىلار مەسىھ قىلغان پايپاقلار بولسا قېلىن ئىدى، چۈنكى نېپىز پايپاقلار دېگەن يېقىنقى دەۋردە تونۇلدى.

ئىمام ئەھمەد مۇنداق دەيدۇ : "پايپاق قېلىن بولمىسا ئۇنىڭغا مەسىھ قىلىش توغرا بولمايدۇ، ئىلگىرىكىلەرنىڭ مەسىھ قىلغان پايپىقى ئۆتۈكنىڭ ئورنىدا بولۇپ، ئۇلار ئۇ پايپاق بىلەن نامازغا ياكى بازارغا بېرىپ كېلەتتى. ["ئىبنى قۇدامە رەھىمەھۇللاھنىڭ "ئەلمۇغنى " 1 ـ توم 216 ـ بەت].

نېمە ئۈچۈن ئالىملار پايپاققا مەسىھ قىلىشنىڭ دۇرۇس بولىشى ئۈچۈن بۇ شەرتلەرنى بېكىتتى؟.

مۇبارەك پورى مۇنداق دەيدۇ: "ئەسلىدە قۇرئان كەرىمدىكى ئايەتنىڭ كۆرۈنىشى بويۇنچە ئىككى پۇتنى يۇيۇش كېرەك بولىدۇ، ئۇنىڭدىن چەتنەپ كېتىش توغرا بولمايدۇ، لېكىن ھەدىس ئىمامىلىرى سەھىھ ئىكەنلىكىگە بىرلىككە كەلگەن "ئۆتۈككە مەسىھ

قىلىش ھەدىسىگە ئوخشاش ھەدىسلەر بولسا ھېچ ئىختىلاپسىز ئىككى پۈتىنى يۇيۇشتىن چەتنەپ مەسىھ قىلسا دۇرۇس بولىدۇ دېگەن.

ئەمما پايپاققا مەسىھ قىلىش توغرىسىدىكى ھەدىسلەرنىڭ سەھىھ ئىكەنلىكى توغرىسىدا ھەدىس ئالىملىرىنىڭ پىكىر-قاراشلىرى بار، ئىككى پۈتنى يۇيۇشنىڭ ئورنىغا مۇتلەقلا پايپاققا مەسىھ قىلىشنىڭ دۇرۇسلىقىغا ئۆتۈشالسا قانداق دۇرۇس بولىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن ئالىملار، پايپاقنىڭ ئۆتۈكنىڭ مەنىسىدە بولىشى ئۈچۈن، پايپاققا مەسىھ قىلىشنىڭ دۇرۇسلىقى ئۈچۈن بەزى چەكلىمىلەرنى بېكىتتى ۋە بۇنىمۇ ئىككى ئۆتۈككە مەسىھ قىلىش توغرىسىدىكى ھەدىسلەرنىڭ قاتارىغا كىرگۈزدى.

پايپاق قېلىن بولسا چەگمىسىمۇ پۈتىدا چىڭ تۇرسا، مېڭىش مۇمكىن بولسا، بۇنداق سۈپەتتىكى پايپاق بىلەن ئۆتۈكنىڭ ئارىسىدا تەسىر كۆرسەتكۈدەك ئالاھىدە پەرق يوق، چۈنكى بۇ پايپاق ئۆتۈكنىڭ مەنىسىدە بولىدۇ.

ئەمما پايپاق نېپىز بولۇپ چەكمىسە پۈتىدا تۇرمىسا، ئۇنىڭ بىلەن مېڭىش مۇمكىن بولمىسا، بۇ پايپاق ئۆتۈكنىڭ مەنىسىدە بولمايدۇ، شۇنىڭ بىلەن بۇ پايپاق بىلەن ئۆتۈكنىڭ ئارىسىدا شەكسىز تەسىر كۆرسىتىدىغان پەرق بولىدۇ. قارىمامسىز! ئۆتۈك دېگەن ئاياغ بولمىغاندا ئاياغنىڭ ئورنىدا بولىدۇ، ئۇنىڭ بىلەن قانداق خالسا شۇ شەكلىدە بارىدىغان يېرىگە بېرىپ كېلىدۇ، ئۆتۈكنى كىيگەندە مېڭىش كېرەك بولسا ئۇنى سىلىۋېتىشكە ئېھتىياجلىق بولمايدۇ، ئۇنى بىر كېچە-كۈندۈز ياكى بىر قانچە كۈن سىلىۋەتمىسىمۇ بولىدۇ، بۇنى ھەر قېتىم تاھارەت ئالغاندا سىلىۋېتىپ ئېلىش قىيىن بولىدۇ.

نېپىز پايپاقنى كىيىش بۇنىڭغا ئوخشىمايدۇ، بۇنى كەيكەن كىشى ھەر قېتىم ماڭماكچى بولسا سىلىۋېتىشكە ئېھتىياجلىق بولىدۇ، بىر كېچە-كۈندۈزدە نەچچە قېتىم سىلىۋېتىشكە ئېھتىياجلىق بولىدۇ، بۇنى ھەر قېتىم تاھارەت ئالغاندا سىلىۋېتىش قىيىن بولمايدۇ، بۇ پەرقلەر ئۆتۈك كىيگۈچىنىڭ مەسىھ قىلىشىغا رۇخسەت قىلىدۇ، نېپىز پايپاق كەيگۈچىلەرنىڭ مەسىھ قىلىشىغا رۇخسەت قىلمايدۇ، ئۇنى بۇنىڭغا قىياس قىلىش بولسا بىر-بىرىگە ئوخشىمىغان نەرسىنى قىياس قىلىشتۇر". ["تۆھپەتۇل ئەھۋەزى" 1 -تۇم 295 -بەت.]

سۆزنىڭ خۇلاسىسى : بارلىق ئۆلىمالار نېپىز پايپاققا مەسىھ قىلىشنى چەكلىدى، ئەگەر ئۇنى قېلىن پايپاق بىلەن بىرگە كەيكەن بولسا دۇرۇس بولىدۇ دېدى.

ھەممىدىن توغرىنى ئاللاھ تائالا ياخشى بىلگۈچىدۇر.